

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Estranger	1'50	id. id.
Un número 10 céntims		

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
SABATERIA-VELLA 2-1.ª

ANUNCIS Y COMUNICATS
Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin
á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 2.ª

Dissapte 15 de Juny de 1895

BIBLIOTECA PUBLICA
GIRONA

Núm. 63

SECCIÓ GENERAL PER LA LLENGUA

Lo primer entrebanch que trobá 'l Centre Catalanista de Gerona en ses relacions obligatories ab la Administració, fón degut á exigencies infundades de la burocracia oficial.

Essent lo Centre Catalanista una societat de nova creació, cregué que á Espanya n' hi havia prou ab donar compliment á les prescripcions legals, pera que ningú, autoritat ó particular, pogués tenirli res que dir.

Vana ilusió! En aquest nostre pays, y en aquest nostre temps de llibertats y de drets dels ciutadans, l'únic que s' ha de saber, no es lo que la llei permet ó lo que la llei disposa, sino lo que vol ó li don gana de fer al encarregat d' aplicarla. La anomenada llibertat que gosém es lo lliure arbitre dels representants de la autoritat.

Dihém axó, perque si algú presumís que contra 'l lliure arbitre, contra 'ls abusos que cometin les autoritats inferiors, poden los perjudicats recórrer á sos superiors gerárquichs; estém en lo cas de podèls manifestar que aquesta garantia es també ilusoria. Si l'acte ó disposició de la autoritat inferior es del agrado ó obeheix á instruccions de son superior, per rahó que 's tinga es inútil recórrer, perqué lo recurs no 's resoldrà may més, dormirà lo somni dels justes, ó, com se sol dir, se perdrá tirat sota la taula. Y no es que la llei ho permeti aixís, nó: perque tots los recursos administratius, de conformitat á la basa 8.ª de la llei de 19 de Octubre de 1889 y al art. 44 del Reglament provisional de Procediment Administratiu de 22 d' Abril de 1890, tenen de quedar resolts al cap de l' any del die que s' hagi comensat l' expedient. Resulta, donchs, que 'l lliure arbitre de que parlavam s' ha de sufrir tant dels de dalt com dels de baix, ó, lo que 's lo mateix, tant de les autoritats subalternes com de les que s' troban al cap demunt de tot de lo gerarquia administrativa.

Axó es lo qu' ha passat y passa probablement ab lo recurs d' alsada del Centre contra la providencia del Governador Civil de Gerona, Sr. Neda, disposant que tindria per no presentats y no admeteria los documents que en compliment de la Llei vigent d' Asso-ciacions lo Centre degués enviarli, si no estavan escrits en llengua castellana. Fa prop de quinze mesos, ó sia molt més d' un any, que 'l recurs es á Madrid y aquesta es la hora que ningú 'n sab res, ni s' ha resolt.

No tractém de repetir ara les rahons que contradixen la opinió del Governador, únic fonament de sa providencia, ja que no cita en son apoyo cap text ni cap disposició legal: tractém no més de fer constar y posar d' evidéncia que, en virtut de nostre desgavellat sistema administratiu, aquella opinió particular del governador de la provincia pesa y pesará sobre nosaltres, cohibint nostre dret y nostre llibertat, perque mentres lo recurs no 's resolgui no tenim altre remey que cumplir la providencia apelada, per contraria á la llei que sia ó que pugui ésser, ja que dita providencia es ferma mentres no sia revocada ó anulada per la autoritat superior, en nostre cas, lo ministre de la Governació.

Y si 'l ministre dexa dormir lo recurs y no 'l resol may, hem de quedar per sempre privats de nostre dret? A qui s' ha d' acudir pera obtindre justicia? Per dessobre dels ministres avuy qui hi ha?

Si 'ls nostres diputats ó 'l nostre Parlament servissen pera fixarse en aquestes coses y no pera enrahonar mesos y mesos de questions que no resolen y votar en un obrir y tancar d' ulls assumptos trascendentalíssims pera 'l pays, sense estudiarlos ni discutirlos: potser haurian trobat manera de lograr que les autoritats superiors estessin interessades en resoldre los recursos dintre dels termes senyalats per les

disposicions vigents. Si, al contrari de lo que avuy passa respecte de certes disposicions de les autoritats subalternes qu' han sigut apelades que queden fermes si dintre cert plasso l' autoritat superior no ha resolt la reclamació, se dictés una llei que disposés que tota disposició ó providencia administrativa apelada, quedés derogada y nula de dret y de fet si dintre 'l terme senyalat per les lleis l' autoritat superior corresponent hagués dexat de resoldre la reclamació, de segur que 'ls abusos de que 'ns quexém desapareixerien, y de segur que les autoritats totes tindrian molt més cuydado del que tenen en manar y 'ls superiors may dexarien de resoldre lo que no convingués dexar subsistent.

Ab lo sistema d' avuy los ciutadans no tenen absolutament cap garantia, perque si n' hi ha prou ab dexar de resoldre un recurs perque la provincia recorreguda s' hage d' obehir, en ara que 's sia ilegal, com pot succehir y succeheix moltes vegades ¿de qué serveixen les lleis pera amparar los drets dels ciutadans?

En lo cas concret que motivá 'l recurs del Centre se tracta d' una qüestió capital, se tracta de l' us legal de la llengua catalana, qüestió de justicia, qüestió de dignitat qu' afecta á tot un poble. ¿Y se pot admetre qu' una qüestió d' aquesta naturalesa quedi resolta pel criteri individual y particular d' un governador de provincia?

Nosaltres protestém ab totes les nostres forces de semblant procediment, de semblant falta de consideració. Nosaltres creyém la llengua catalana tant espanyola com la castellana y no admetém que se 'ns vulga fer sufrir la *capitis diminutio* que suposa la providencia dictada pel que fón governador civil de Gerona. Los catalans som espanyols y volém y reclamém los mateixos drets que 'ls altres espanyols gosam. Volém parlar, volém escriure, volém podernos dirigir á la autoritat en nostra llengua, com en la seva llengua s' hi dirigexen los castellans. Volém ser igual que 'ls demés, sense que se 'ns fassi víctimes de preferencies y de privilegis que 'ns rebaxin y 'ns perjudiquin.

Que 's resolgui d' una vegada lo recurs que tenim presentat, en que sia en contra nostre. D' aquesta manera al manco sabré que atendrens y tindrem y trobarem medis dintre de les lleis, si axí 'ns convé, d' acudir á qui correspongui contra la resolució ministerial, puix si aquest cas arriba, estarán de segur al nostre costat tots los Centres y Societats regionalistes de Catalunya.

Si no 's resol, si 's dexa dormir ¿no 's trobará ni un sol diputat á Catalunya, capás de demanar al Ministre de la Governació compte de la seva conducta?

J. B. Y S.

CENTRALISADORS PARLAMENTARISTES

Alguns dels nostres lectors, encuriosits de veure que tant estensament referim les conquestes de la idea descentralisadora en l' Estat francés, nos ne demanaren les rahons. Entre altres, varem donarlos aquesta: Si no anám molt enganyats, no tardará la esperiencia en demostrarvos la necessitat d' estar ben imposats de com s' entén á França la descentralisació, pera judicar ab acert als descentralisadors que 'ns naxerán en la política espanyola.

Y heusaquí que ara hi som ben aprop.

Dies endarrera hi hagué en lo Congrés dels diputats una controversia de verdader interés. De tant interés, que ni 'ls diaris madrilenys ni les agencies madrilenyes qui trameten als periódichs provincials les noves de major efecte en la opinió de Madrid, n' han pas resat ni paraula. Be val més açó que no 'l que fan altres vegades... ¿Volém que 'n conté un cas?... Un dia—¿que farán dos ó tres mesos?—ve en los diaris un telegrama que, referintse á la discussió dels Pressupostos en lo Senat, deya: «Lo senyor Fulano—un Senador— acaba son discurs entre la hilaridad de la Cambra».

Des de que varem llegirho, 'ns feu denteta 'l tal discurs: Fá plorar tant sovint la política espanyola, que aquell tip de riure dels Senadors nos feu enveja. Cercarem lo *Diario de Sesiones* y... ¿sabéu que era aquell discurs que havia posat de tant bon humor als pares graves del Parlamentarisme? Era una demostració estudiadíssima, fortament documentada, feta ab la lógica implacable dels números y de la sinceritat, de que 'ls ciutadans espanyols tindrien una administració molt mellor y unes contribucions molt menys carregades si no fossen los robatoris y derrotxaments que, á Madrid y en tot quan de Madrid depenja, fan ó toleren los governants. Era la esposició més completa, més aprofundida y més sincera que may hém vist dels grans vicis y pecats del Pressupost espanyol. Aquell senador qui tant gran esforç havia fet en ares de sa devoció al interés públich, va trobar aquest premi: que tota Espanya s' enterés de que havia divertit en gran manera á la més entenimentada de les Cambres.

Lo nostre Parlament es aixís: ¿Parlen los diaris d' una sessió important; que están plens tots los *escanios*, que hi ha baralles pera enquistarse en les tribunes?... Ja podéu estar certs que no hi há hagut altra cosa sino un d' aquests torneigs en que 'l pays fá de cavall y les llances son figures retóriques. Ara, si 'ls diaris diuen que 'l orador parla en lo desert y entre les capcinades de sos colegues, ó fentlos riure de valent, miréuho bé, ja veuréu com aquell home se les havia de assumptos que haurien de fer rumiar als qui representen y governen los interessos del Estat.

Y, donchs, precisament perque era interessant la controversia de que suara feyam esment, no n' han resat los diaris.

Ne fón assumpto la descentralisació. Y ara están ja en lo cas de tornar á lo que deyam: ¿Quans y quans d' anys no fá que en varis dels pobles del Estat espanyol hi clama ab grans crits la aspiració descentralisadora, ó, nomenantla ab major propietat, la aspiració regionalista? Lo Parlament havia estat sempre sistemáticamente sort á exes clamors. Perc, vé que á França 'l parlamentarisme se fixa en lo problema, y 'l campaneja com á punt de mira seriament governamental, y oh! allavores, los parlamentaris d' aci, s' en corren á la tribuna, y li diuen al ministeri: «Ets un atrassat, sense sentit de govern ¿cóm es que no t' preocupas d' aquest gran problema de la descentralisació, que pot ser remey de tantes coses que no saps com curar?»

Aixís succehí en la discussió de referencia. Lo diputat Becerro de Bengoa va iniciarla ab un discurs excellent, de real importancia en la historia d' aquets temps precursors de la trascendental reforma. Fill, lo nomenat diputat, de les terres euskares, y emprendat d' elles y de ses llibertats, pogué fer lo que á molts dels seus colegues los hauria estat impossible: esposar alguns dels principis que haurien d' informar aquí á Espanya la resolució del problema.

Lo discurs d' En Becerro de Bengoa—que procurarem que coneguen més per estens nostres abonats—podrien sotscriurel, en gran part, los més esculpulosos regionalistes d' Espanya. Però 'l tal diputat es gat vell del parlamentarisme, y per açó que ho es, sap de sobres que de la política espanyola, que del Parlament espanyol, no 'n poden esperar may res les idees y 'ls sentiments dels pobles d' Espanya; que allá á dins la veu propia del pays té un só ridicol, que les bones intencions s' hi ofeguen silenciosament quan no s' hi esgarrien, que la noble sinceritat del patrió hi fa riure. Y acabá 'l seu discurs ab una reflexió, que sembla alló del *sed hæc arguendi gratia* ab que 'ls escolasticistes, al final de la disputa, aconsolen al adversari, com dihentli: ab tot lo que he dit no t' hi encaparrés; tant amichs com abans. Miréuho, sinó:

Pues bien, va dir En Becerro de Bengoa, como hemos imitado á Francia en la división de su territorio, y en el sistema de Hacienda y también en este de la Administración de las regiones y pueblos, tal vez un día, después de plan-

